

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Sociální teorie 19. století
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_10_16
Pořadí DUMu v sadě	16
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jan Hrazdira
Datum vytvoření	10. 4. 2013
Jméno autora	Mgr. Jan Hrazdira
E-mail autora	hrazdira@gymjev.cz
Ročník studia	4.
Předmět nebo tematická oblast	Základy společenských věd - Filozofie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Prezentováno na interaktivní tabuli s využitím psaného textu a doplňkových obrázků, které přiblíží problematiku v tematické oblasti Filozofie, náboženství a etika. Inovace: materiál lze využít i v rámci mezipředmětových vztahů (evropské dějiny–dějepis); materiál využívá ICT technologií (interaktivní tabule) a mediální techniky – dataprojektoru.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sociální teorie 19. století

Sociální teorie vznikaly jako filozofická reakce na sociální postavení dělníků ve snaze zlepšit jejich pracovní, sociální a právní postavení ve společnosti.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sociální teorie 19. století

Vznik sociálních teorií souvisí s:

- průmyslovou revolucí,
- postavením buržoazie a proletariátu,
- ekonomickou a politickou silou a potenciálem proletariátu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sociální teorie usilovaly o:

- zlepšení postavení dělníků ve společnosti,
- důstojnější životní podmínky dělníků,
- podíl na veřejné moci.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sociální teorie 19. století:

- chartismus,
- utopický socialismus,
- anarchismus,
- marxismus.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chartismus

- Vznik v první polovině 19. století v Anglii.
- Usiluje o úpravu pracovní doby, minimální mzdu, základní zdravotní a sociální pojištění a o všeobecné volební právo.
- Požadavky jsou sepisovány v podobě chart, které jsou pak podepisovány dělníky a posílány do parlamentu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chartismus

- Ne všichni dělníci jsou ale gramotní a umí se podepsat – často zneužíváno v opozici proti chartám.
- Zdlouhavé projednávání v parlamentu – velmi neefektivní.
- Dochází i k protestům a původně parlamentní způsob boje dostává i násilnou podobu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Utopický socialismus

- Vychází z myšlenek T. Mora a jeho díla Utopia.
- Je to snaha o vytvoření dokonalé a sociálně rovné společnosti.
- Zakladateli a protagonisty jsou H. de Saint-Simon, Ch. Fourier nebo R. Owen.
- Utopičtí socialisté považovali sami sebe za sociální vědce, kteří chtějí změnit společnost.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Utopický socialismus

- Myšlenky utopického socialismu jsou nerealistické.
- Šlo zde o vytvoření sociálně spravedlivé společnosti tím, že bohatí budou dobrovolně sdílet část svého bohatství s chudými.
- Ti pak budou díky lepším životním podmínkám schopni lépe a více pracovat, takže se tato podpora chudých alespoň částečně vyplatí.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Utopický socialismus

- Tyto myšlenky se pokusil zrealizovat britský podnikatel R. Owen, který investoval většinu svého majetku do zlepšení životních podmínek svých dělníků – téměř zkrachoval.
- Ch. Fourier navrhoval komunitní bydlení, kde by vždy jednotky po cca 1600 osobách sdílely ekonomické bohatství. Tyto komunity by měly nahradit existující státy.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

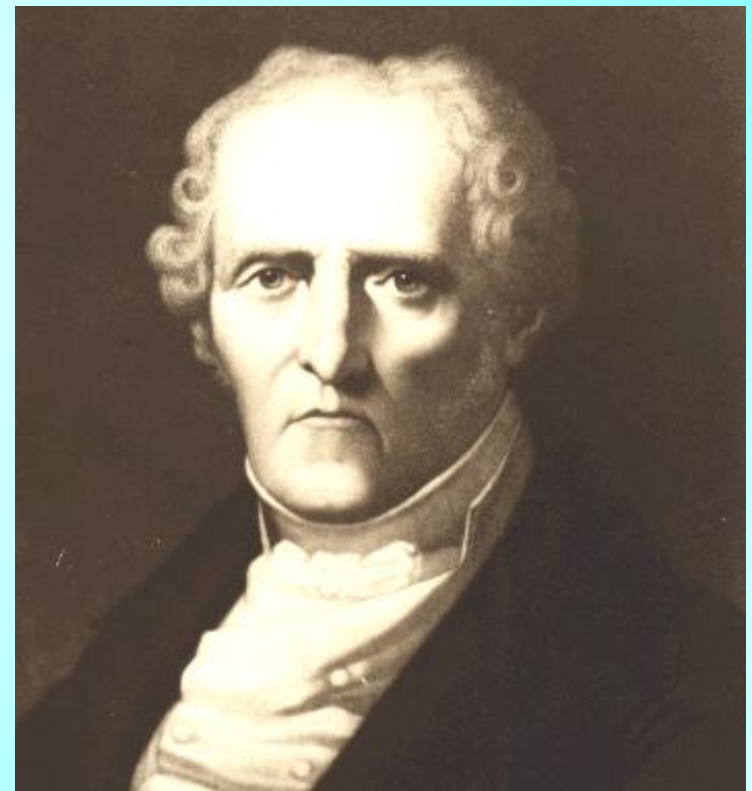
Představitelé utopického socialismu

Robert Owen

H. F. Hemolt, licence Public Domain, CC-PD Mark
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robertowen.jpg>, licence PD, (cit. 2013-03-23)

Charles Fouriere

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fourier.gif>, licence PD, (cit. 2013-04-10)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Anarchismus

- Anarchismus vzniká v Rusku v polovině 19. století.
- Představitelé – P. Kropotkin a M. Bakunin
- Anarchisté viděli veškeré společenské zlo v existenci státu.
- Tvrdili, že stát záměrně vytváří takové podmínky a právní normy, které podporují u moci vládnoucí vrstvy, zatímco proletariát je utiskovaný a politicky bezprávný.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Anarchismus

- Základním cílem anarchistů tedy bylo odstranit stát jako nástroj útisku a nahradit ho volnou federací malých společenstev, která by byla založena na dobrovolném respektování nezbytných společenských pravidel a zvykového práva.
- K odstranění státu má vést jeho destabilizace prostřednictvím útoků na jeho vedoucí činitele.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Anarchismus

- Anarchisté tak skutečně ve jménu lidské svobody spáchali několik atentátů, např. na cara Alexandra II. nebo na rakousko-uherského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este.
- Anarchismus měl svou odezvu i v literatuře (např. S. K. Neumann).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

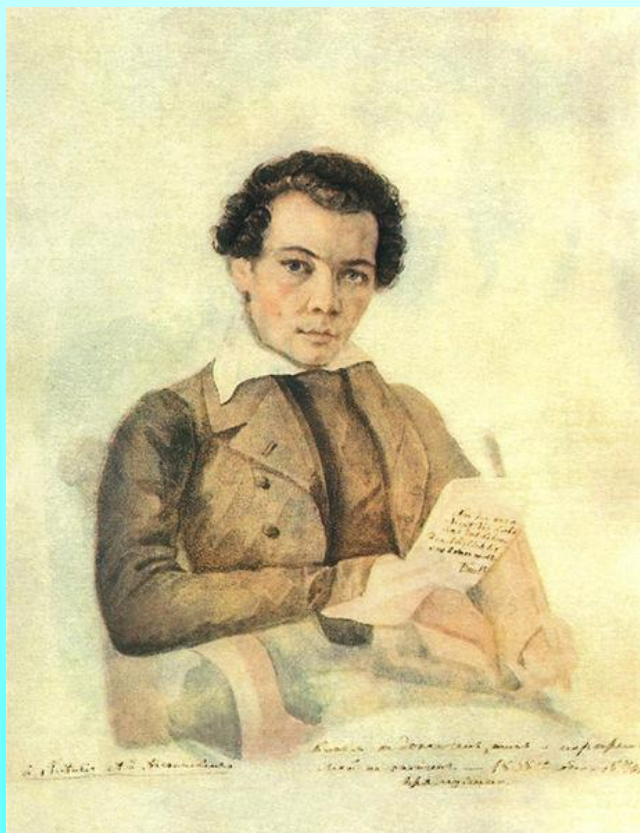

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Představitelé Anarchismu

Michail Bakunin

M. Bakunin, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michail_Bakunin_sel_portrait.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-10)

Petr Kropotkin

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peter_Kropotkin_3.PNG, licence PD, (cit. 2013-04-10)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Marxismus je pravděpodobněji nejpropracovanější sociální teorie 19. století.
- Zakladatelé – K. Marx a B. Engels (Marx byl levicově píšící novinář, Engels byl majitelem textilních továren, finančně podporoval K. Marxe a byl také jeho spolupracovníkem.)
- Základní dílo: Kapitál a Komunistický manifest.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Lidské dějiny jsou podle marxismu střetáváním antagonistických tříd.
- V kapitalismu se střetává buržoasie s proletariátem.
- Buržoasie je ekonomicky i politicky silná třída vykořisťující politicky bezprávný a ekonomicky slabý proletariát.
- Zdrojem vykořisťování je tzv. nadhodnota.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Nadhodnota je definována jako nezaplacený čas za práci a je zdrojem kapitalistova zisku.
- K odstranění nadhodnoty a tím i sociální nespravedlnosti je třeba odstranit nadvládu buržoasie.
- K odstranění nadvlády buržoasie musí proletariát vést tzv. třídní boj.
- Ten spočívá i v mezinárodní spolupráci proletariátu (proletáři všech zemí spojte se).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Třídní boj samotný má tři fáze:
 - ideologický boj – vedou jej obě třídy a spočívá v přesvědčování a argumentaci, významnou roli zde hraje propaganda,
 - politický boj – vedou jej opět obě třídy a spočívá v získání moci např. prostřednictvím voleb,
 - ekonomický boj – vede jej pouze proletariát a cílem je donutit buržoasii k vyjednávání např. prostřednictvím okupačních stávek.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Třídní boj může mít i násilnou (revoluční) podobu (toto stanovisko Marx opustil po neúspěchu pařížské komuny).
- Poté, co je v třídním boji poražena buržoasie, nastupuje diktatura proletariátu.
- Dochází ke znárodnění či zestátnění výrobních prostředků, buržoasie je odstraněna a je nastolena beztřídní společnost.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Marxismus

- Stát postupně odumírá a společnost existuje v podobě komun, kde si lidé spravují své záležitosti podle dobrovolně přijímaných pravidel.
- Neexistují zde peníze a každý je odměňován podle svých zásluh a potřeb.
- Této vrcholné fázi lidských dějin říkáme komunismus.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

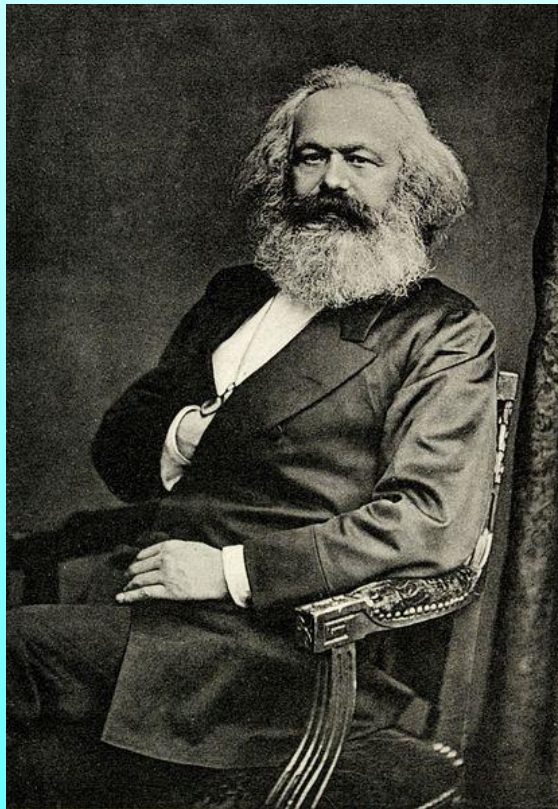

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

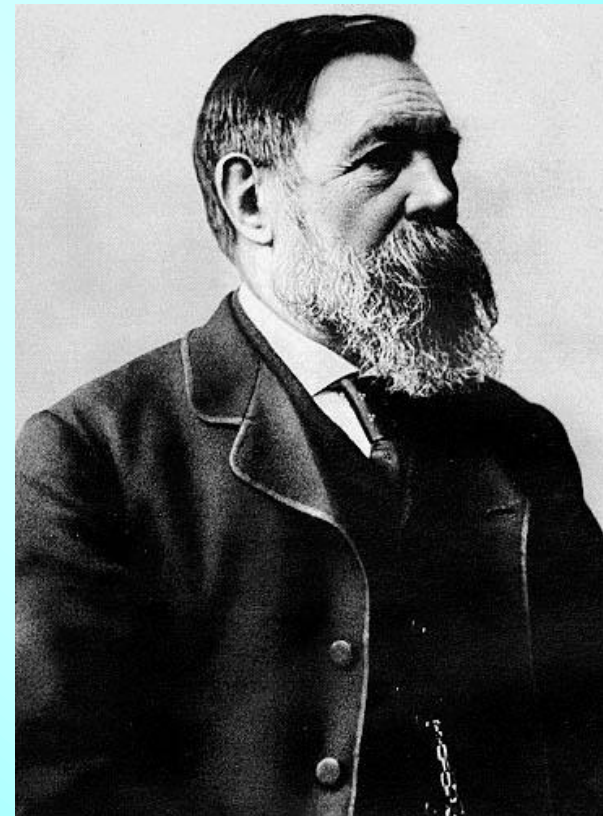
Představitelé marxismu

Karel Marx

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marx7.jpg> , licence PD, (cit. 2013-04-10)

Bedřich Engels

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Engels2.jpg>,
licence PD, (cit. 2013-04-10)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje

Kolektiv autorů. *Odmaturuj ze společenských věd*. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-86285-68-5
Stöřig, H. J. *Malé dějiny filozofie*. 7. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-500-2

H. F. Hemolt, licence Public Domain, CC-PD Mark
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robertowen.jpg>, licence PD, (cit. 2013-03-23)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fourier.gif>, licence PD,
(cit. 2013-04-10)

M. Bakunin, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michail_Bakunin_selfportrait.jpg, licence PD, (cit. 2013-04-10)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peter_Krapotkin_3.PNG,
licence PD, (cit. 2013-04-10)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marx7.jpg> , licence PD, (cit.
2013-04-10)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Engels2.jpg>, licence PD, (cit.
2013-04-10)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ